

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 395

**Finanse i rachunkowość
na rzecz zrównoważonego rozwoju –
odpowiedzialność, etyka, stabilność finansowa
Tom 1. Finanse**

Redaktorzy naukowci
Grażyna Borys
Robert Kurek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Magdalena Kot
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-519-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120
53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl
Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Joanna Antczak: Wpływ opłat środowiskowych na wyniki przedsiębiorstwa.....	11
Bartosz Bartniczak: Możliwości wykorzystania instrumentów zwrotnych w projektach z zakresu gospodarki odpadami.....	21
Sylwia Bożek, Beata Dubiel: Realizacja ryzyka nadzwyczajnego a kompensata jego skutków przez ubezpieczenie.....	30
Dorota Burzyńska: Zrównoważona gospodarka wodna na przykładzie metropolii paryskiej.....	42
Iwona Dorota Czechowska: Poszukiwanie rzetelności w kontekście kodeksów zawodowych na przykładzie sektora bankowego.....	53
Karolina Daszyńska-Żygadło, Bożena Ryszawska: Rola społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w <i>sustainability transition</i>	62
Anna Dąbkowska: Udział kredytu bankowego w finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce i w Niemczech.....	73
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Wybrane aspekty CSR na rynku finansowym. Wyniki badań na reprezentatywnej próbie polskiego społeczeństwa.....	84
Małgorzata Gorzalczyńska-Koczkodaj: Dysfunkcje systemu sprawozdawczości w jednostkach sektora finansów publicznych.....	94
Renata J. Jedlińska: Wpływ gospodarki wirtualnej na gospodarkę realną – wybrane zagadnienia.....	104
Szymon Kasprowski: Kontrola zasadności pobierania świadczeń w razie choroby i macierzyństwa w polskim systemie ubezpieczeń społecznych w latach 2005–2013.....	117
Lidia Kłos: Źródła finansowania ochrony środowiska w Polsce.....	129
Magdalena Kogut-Jaworska: Problem nadmiernego zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego w Polsce wobec wyzwań rozwojowych w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014–2020.....	139
Jan Koleśnik: Postkryzysowe narzędzia analizy nadzorczej a poziom bezpieczeństwa europejskiego systemu bankowego.....	149
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: Wykupy obligacji korporacyjnych na rynku Catalyst w latach 2013–2014 – na przykładzie obligacji deweloperskich.....	158
Jolanta Korkosz-Gębska: Wspieranie i promocja innowacji ekologicznych na przykładzie województwa lubelskiego.....	168

Andrzej Koza: System kwotowy a zatrudnienie osób niepełnosprawnych w Czechach i w Polsce	178
Wojciech Krawiec: Inwestowanie zaangażowane społecznie jako forma realizacji koncepcji SRI	190
Danuta Król: Wybrane instrumenty wspierania rozwoju lokalnego	201
Barbara Kryk: ERES jako wyraz rangi środowiska naturalnego w statystyce publicznej	210
Robert Kurek: Bitcoin a ekonomiczne funkcje pieniądza	219
Elwira Leśna-Wierszółowicz: Istota nadzoru nad otwartymi funduszami emerytalnymi w Polsce	229
Irena Łącka: Problemy oceny efektywności podmiotów ekonomii społecznej	241
Ewa Mazur-Wierzbicka: Nakłady inwestycyjne w ochronie środowiska w Polsce	252
Jarosław Pawłowski: Ekorating telefonów komórkowych	263
Tomasz Potocki: Instytucjonalne uwarunkowania i mechanizmy podnoszenia świadomości finansowej	274
Adriana Przybyszewska: Zagrożenia i grupy ryzyka współczesnych mikro-finansów	286
Ewa Spigarska: Opłata za gospodarowanie odpadami jako dochód gminy....	297
Błażej Suproń: Wpływ elektronicznego systemu poboru opłat drogowych na inwestycje przedsiębiorstw na przykładzie województwa zachodniopomorskiego	307
Magdalena Swacha-Lech: Problem świadomości finansowej w kontekście gromadzenia oszczędności emerytalnych	317
Marta Szaja: Realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju a planowanie przestrzenne na szczeblu lokalnym	331
Marek W. Szewczyk: Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju ekonomicznego powiatów województwa lubelskiego	342
Magdalena Ślebocka: Finansowy aspekt koncepcji rewitalizacji miast w świetle założeń do projektu ustawy o rewitalizacji	355
Aneta Tylman: Rewitalizacja jako kluczowy aspekt polityki finansowania i rozwoju zrównoważonego miast	364
Stanisław Wieteska: Emisja dwutlenku węgla przez pojazdy mechaniczne jako element zewnętrznych kosztów transportu drogowego w Polsce.....	372
Rafał Wilczyński: Znaczenie struktury właścicielskiej spółek publicznych dla rozwoju polskiego rynku kapitałowego w latach 2008–2012	386
Andrzej Wołoszyn, Romana Głowicka-Wołoszyn: Nierówności dochodowe gospodarstw domowych w Polsce w kontekście zrównoważonego rozwoju	396
Justyna Zabawa: Ekologiczne wyzwania współczesnej bankowości – przypadek grupy Deutsche Bank	408
Agnieszka Żołądkiewicz: Ekogospodarka w działalności banków jako przejaw koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu	418

Summaries

Joanna Antczak: Impact of environmental fees on company's financial results	11
Bartosz Bartniczak: The ability to use repayable instruments in projects relating to waste management.....	21
Sylvia Bożek, Beata Dubiel: Materialization of the exceptional risk vs. compensation of its effects by insurance.....	30
Dorota Burzyńska: Sustainable water management on the example of Paris Metropolis.....	42
Iwona Dorota Czechowska: The search for fairness in the context of professional codes on the example of the banking sector.....	53
Karolina Daszyński-Żygadlo, Bożena Ryszawska: The role of corporate social responsibility in <i>sustainability transition</i>	62
Anna Dąbkowska: The share of bank credit as sources of SMEs financing in Poland and in Germany	73
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Selected aspects of CSR in the financial market – survey results on a representative sample of Polish society.....	84
Małgorzata Gorzalczyńska-Koczkodaj: Dysfunctions of the reporting system in public finance sector units	94
Renata J. Jedlińska: The effect of virtual economy on the real economy – selected issues.....	104
Szymon Kasprowski: The inspection of legitimate receiving of benefits in case of sickness and maternity in the Polish social insurance system in the years 2005–2013.....	117
Lidia Klos: Sources of financing the environmental protection in Poland.....	129
Magdalena Kogut-Jaworska: Problems of excessive indebtedness of self-government units in Poland in the context of rising challenges for development in the European Union's financial perspective for 2014–2020.....	139
Jan Koleśnik: Post-crisis tools of the supervisory review process vs. the level of safety of the European banking system.....	149
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: Corporate bond redemption on the Catalyst market in the years 2013–2014 – the example of the property developers bonds	158
Jolanta Korkosz-Gębska: Supporting and promotion of eco-innovations based on The Lubelskie Voivodeship	168
Andrzej Koza: Quota scheme vs. employment of people with disabilities in The Czech Republic and Poland.....	178
Wojciech Krawiec: Impact investing as a form of the realization of SRI conception.....	190
Danuta Król: Some local development support tools	201

Barbara Kryk: EEEA as evidence for the importance of the natural environment in public statistics	210
Robert Kurek: Bitcoin vs. economic functions of money	219
Elwira Leśna-Wierszółowicz: The essence of supervision of open pension funds in Poland	229
Irena Łącka: Problems of effectiveness evaluation of social economy entities	241
Ewa Mazur-Wierzbicka: Investment outlays in the environmental protection in Poland	252
Jarosław Pawłowski: Eco rating of mobile phones	263
Tomasz Potocki: Institutional conditions and mechanisms which improve the level of financial capabilities	274
Adriana Przybyszewska: Hazards and risk groups of modern microfinance	286
Ewa Spigarska: Fee for waste management as an income of a commune	297
Błażej Suproń: Influence of electronic road toll collection system on business investments on the example of The West Pomeranian Voivodeship	307
Magdalena Swacha-Lech: The problem of financial awareness in the context of gathering of retirement savings	317
Marta Szaja: The realisation of sustainable development concept vs. local-level spatial planning	331
Marek W. Szewczyk: Spatial diversity of economic development of poviats of The Lubelskie Voivodeship	342
Magdalena Ślebocka: Financial aspect of the concept of urban renewal in the light of the objectives of the project of Revitalization Act	355
Aneta Tylman: Revitalization as the key aspect of the financing and urban sustainable development policy	364
Stanisław Wieteska: Carbon dioxide emissions by motor vehicles as part of the external costs of road transport in Poland	372
Rafał Wilczyński: Significance of public companies ownership structure for Polish capital market development in the years 2008–2012	386
Andrzej Wołoszyn, Romana Głowicka-Wołoszyn: Income inequality of Polish households in the context of sustainable development	396
Justyna Zabawa: Environmental challenges of contemporary banking – the case of Deutsche Bank Group	408
Agnieszka Żołądkiewicz: Ecomanagement in the activities of banks as a manifestation of the concept of corporate social responsibility	418

Aneta Tylman

Uniwersytet Łódzki
e-mail: aneta.tylman@uni.lodz.pl

REWITALIZACJA JAKO KLUCZOWY ASPEKT POLITYKI FINANSOWANA I ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO MIAST

REVITALIZATION AS THE KEY ASPECT OF THE FINANCING AND URBAN SUSTAINABLE DEVELOPMENT POLICY

DOI: 10.15611/pn.2015.395.34

Streszczenie: Artykuł identyfikuje rewitalizację jako kluczowy aspekt zrównoważonego rozwoju miast. Celem opracowania jest zasygnalizowanie strategicznego (rozwojowego) i finansowego znaczenia wielowymiarowej rewitalizacji obszarowej, jak również przedstawienie jej rozumienia dla potrzeb finansowania procesów nią objętych. W artykule dostrzega się jednocześnie ryzyko finansowe, jakie niesie ze sobą nadmierne zwlekanie z przyjęciem określonego, jednoznacznego rozumienia pojęcia rewitalizacji w drodze uchwalenia strategicznych dokumentów krajowych, a przede wszystkim ustawy o rewitalizacji.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój miast, znaczenie rewitalizacji, pojęcie rewitalizacji, finansowanie rewitalizacji.

Summary: The article identifies revitalization as a key aspect of the urban sustainable development processes, both in terms of development strategies, as well as the anticipated financing. The article presents the strategic and financial importance of revitalization processes, as well as the concept of revitalization for funding revitalization needs. The article also recognizes the financial risk connected with the excessive delay in the adoption of the concept of revitalization by enacting national strategic documents, especially Revitalization Act.

Keywords: urban sustainable development, importance of revitalization, concept of revitalization, revitalization funding.

1. Wstęp

Wielowymiarowa rewitalizacja obszarowa stała się w ostatnich latach tematem przewodnim w rozwoju wielu miast europejskich, w tym także miast polskich. Nadzieje, jakie się z nią wiążą, znalazły swój wyraz w polityce międzynarodowej, unijnej.

Celem artykułu jest przedstawienie znaczenia, a także rozumienia koncepcji rewitalizacji obszarów miejskich w związku z przewidywanym w najbliższych latach wzrostem finansowania zrównoważonego rozwoju miast ze środków publicznych. Znaczenie i rozumienie koncepcji rewitalizacji ujęte zostanie jako aspekt szerszej koncepcji zrównoważonego rozwoju miejskiego – jednego z kluczowych obszarów światowej polityki zrównoważonego rozwoju. Koncepcja rewitalizacji przedstawiona zostanie z punktu widzenia założeń przyjętych w aktualnych, najważniejszych strategicznych dokumentach międzynarodowych, europejskich i polskich oraz problematyki objętej założeniami do projektu ustawy o rewitalizacji.

Do przeprowadzenia badań i sformułowania wniosków wykorzystane zostaną metody: porównawcza oraz konstrukcyjna (dogmatyczna). Badaniom poddane zostaną akty o charakterze strategicznym oraz projekty aktów prawnych, w następującej kolejności: Deklaracja ONZ Przyszłość jakiej chcemy (*Future we want*), przyjęta podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w dniach 20–22 czerwca 2012 r.; Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich (*Leipzig Charter on Sustainable European Cities*), przyjęta z okazji nieformalnego spotkania ministrów w sprawie rozwoju miast i spójności terytorialnej w Lipsku w maju 2007 r.; Deklaracja z Toledo (*Toledo Informal Ministerial Meeting on Urban Development Declaration*), przyjęta w trakcie nieformalnego spotkania ministrów w Toledo w sprawie rozwoju obszarów miejskich w czerwcu 2010 r.; Dokument Referencyjny z Toledo w sprawie zintegrowanej rewitalizacji obszarów miejskich i jej strategicznego potencjału w zakresie inteligentniejszego i bardziej zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich sprzyjającego włączeniu społecznemu w Europie (*Toledo Reference Document on integrated urban regeneration*); Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014–2020. Umowa Partnerstwa z dnia 21 maja 2014; dokument Krajowa Polityka Miejska – projekt, wersja I; dokument Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 – założenia; Założenia ustawy o rewitalizacji – projekt z dnia 2 lutego 2015 r.

Wybór dokumentów unijnych podyktowany został uznaniem ich zasadniczego znaczenia dla procesów rewitalizacji [Krajowa Polityka Miejska... 2014]. Wybór Deklaracji ONZ Przyszłość jakiej chcemy związany był z uznaniem strategicznego znaczenia tego dokumentu dla światowej polityki zrównoważonego rozwoju. Dokumenty krajowe wybrano, kierując się ich bezpośrednim związkiem z procesem rewitalizacji.

2. Znaczenie rewitalizacji w zrównoważonym rozwoju miast w ujęciu międzynarodowym i europejskim

Koncepcja zrównoważonego rozwoju od wielu lat budzi dużo emocji. Dotyczą one zarówno samego jej rozumienia, jak i zasad finansowania. Doświadczenia ekonomiczne ostatnich lat, związane z kryzysem finansowym i zagrożeniami ze strony środowiska naturalnego, a także wzrostem liczby ludności na świecie, wyznaczyły nowe tory postrzegania zrównoważonego rozwoju. Integralnym elementem myśle-

nia o zrównoważonym rozwoju stał się mianowicie zrównoważony rozwój miejski. Międzynarodowe obawy związane ze zrównoważonym rozwojem pozostają bowiem w bezpośrednim związku z przewidywaniem, iż ludność świata przekroczy 9 mld do 2050 r., z kolei obawy związane ze zrównoważonym rozwojem miast pozostają w związku z szacowaniem, iż dwie trzecie tej ludności będzie żyło w miastach. Obawy te znalazły swój wyraz w deklaracji ONZ przyjętej podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 2012 r., zatytułowanej *Przyszłość jakiej chcemy*. W deklaracji zrównoważone miasta i osiedla ludzkie wymienione zostały jako jeden z obszarów tematycznych zrównoważonego rozwoju, obok w szczególności eliminacji ubóstwa, energii, zrównoważonego transportu i innych [Deklaracja *Przyszłość jakiej chcemy* 2012].

Podkreślić należy, że wobec dyskusyjności samego pojęcia zrównoważonego rozwoju wyodrębnienie obszarów pozostających w jego spektrum, w tym zwrócenie szczególnej uwagi na rozwój miast, ma zasadnicze znaczenie dla dalszego planowania strategicznego i finansowego w układzie międzynarodowym, w tym dla dalszego planowania rozwoju miast i obszarów miejskich. W odniesieniu do rozwoju miast i obszarów miejskich w deklaracji zwrócono uwagę na potrzebę holistycznego podejścia, za priorytety tego podejścia przyjmując poprawę warunków życia w slumsach i **odnowę obszarów miejskich** [Deklaracja *Przyszłość jakiej chcemy* 2012].

Międzynarodowe oczekiwania związane ze zrównoważonym rozwojem miast znalazły wyraz już wcześniej w polityce oraz działaniach Unii Europejskiej. Wskazać należy tu w szczególności na jeden z zasadniczych dla rozwoju miejskiego dokumentów europejskich, a mianowicie na Kartę Lipską z 2007 r. Karta Lipska podkreśliła kluczowe znaczenie polityki **zintegrowanego rozwoju miejskiego** dla wdrażania strategii zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej. Wśród założeń polityki zintegrowanego rozwoju miejskiego Karta Lipska wskazała między innymi na pogodzenie interesów różnych partnerów: społecznych, gospodarczych, partnerów w układzie terytorialnym (miast, regionów), oraz na ich aktywny udział celem koordynacji prowadzonych działań, bardziej efektywnego wykorzystania ograniczonych funduszy publicznych oraz zapewnienia większej pewności planowania i inwestycji. W ramach obszarów objętych polityką zintegrowanego rozwoju miejskiego wymieniono m.in.: tworzenie przestrzeni publicznych wysokiej jakości, modernizację sieci infrastruktury i poprawę wydajności energetycznej, aktywną politykę innowacyjną i edukacyjną, zwrócenie szczególnej uwagi na najuboższe dzielnice w kontekście miasta jako całości, w tym na realizację strategii podnoszenia jakości środowiska fizycznego, wzmocnienie gospodarki lokalnej i lokalnej polityki rynku pracy, aktywną politykę edukacji i szkoleń dla dzieci i młodzieży, promowanie sprawnego i korzystnego cenowo transportu miejskiego [Karta Lipska 2007].

W związku z realizacją polityki zintegrowanego rozwoju miejskiego szczególną uwagę zwrócić należy również na deklarację z Toledo oraz na Dokument Referencyjny z Toledo, przyjęte w czerwcu 2010 r., a więc tuż po strategii Europa 2020.

Deklaracja z Toledo wskazała mianowicie na potrzebę opracowania szczegółowej i jednolitej interpretacji, wymienionego w Karcie Lipskiej, zintegrowanego

podejścia do rozwoju obszarów miejskich oraz opracowania wspólnego minimalnego zestawu wskaźników pomiaru jego realizacji. Zwróciła ponadto uwagę na strategiczną rolę **zintegrowanej rewitalizacji obszarów miejskich**, umiejscowioną w bardziej rozległym kontekście zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, jako narzędzia strategicznego do osiągnięcia celów strategii Europa 2020 w istniejących strukturach obszarów miejskich i środowisku zabudowanym [Deklaracja z Toledo 2010].

Dokument referencyjny z Toledo zidentyfikował z kolei najważniejsze cechy podejścia zintegrowanego, zaliczając tu w szczególności przyjęcie podejścia i myślenia holistycznego, likwidowanie konfliktów i sprzeczności, tworzenie scenariuszy strategicznych, jak również wskazał na zintegrowaną rewitalizację obszarów miejskich jako na działania wykorzystujące podejście zintegrowane. Cele zintegrowanej rewitalizacji miejskiej określone zostały jako „optymalizacja, zachowanie i rewitalizacja całego istniejącego kapitału miejskiego (społecznego, środowiska zabudowanego, dziedzictwa itp.)”. Wskazano jednocześnie, że „zdegradowane obszary miejskie nie powinny być postrzegane jako problem, tylko jako źródło niewykorzystanego talentu ludzkiego i kapitału fizycznego, którego potencjał należy uwolnić, aby przyczynić się do ogólnego postępu obywatelskiego i wzrostu gospodarczego w mieście” [Dokument Referencyjny z Toledo 2010].

3. Znaczenie rewitalizacji w procesach zrównoważonego rozwoju miast polskich

Wyrazem finansowego i rozwojowego znaczenia rewitalizacji w zrównoważonym rozwoju miast polskich jest Umowa Partnerstwa przyjęta przez Komisję Europejską 21 maja 2014 r. Umowa Partnerstwa zidentyfikowała miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji jako jeden z pięciu obszarów strategicznej interwencji (w zakresie terytorialnego wymiaru prowadzonej interwencji finansowej) wymagających kompleksowych, zintegrowanych działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych. W Umowie Partnerstwa dostrzeżono podstawowe znaczenie rewitalizacji w rozwoju miast polskich. Wskazano, że działania rewitalizacyjne obejmować będą zintegrowane działania mające na celu kompleksową rewitalizację społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Ramy dla działań rewitalizacyjnych stworzyć ma opracowywany obecnie narodowy program rewitalizacji [Programowanie perspektywy finansowej... 2014].

Na zasadniczy, także z punktu widzenia finansowania, charakter rewitalizacji w procesach zrównoważonego rozwoju miast polskich wskazują również projekty założeń krajowych dokumentów strategicznych, przede wszystkim projekt Krajowej Polityki Miejskiej oraz wspomniany już i opracowywany na jego podstawie dokument, jakim jest Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 – założenia.

Krajowa Polityka Miejska zgodnie z art. 21b w zw. z art. 21a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. jest dokumentem uwzględ-

niającym cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz krajowej strategii rozwoju regionalnego, określającym planowane działania administracji rządowej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych, mające na celu wykorzystanie potencjału miast i ich obszarów funkcjonalnych w procesach rozwoju kraju, wzmocnienie zdolności miast i ich obszarów funkcjonalnych do pobudzania wzrostu gospodarczego i tworzenia trwałych miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców [Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r.]. Rewitalizacja stanowi jeden z wyszczególnionych wątków tematycznych projektowanej Krajowej Polityki Miejskiej obok w szczególności kształtowania przestrzeni, partycypacji społecznej, transportu i mobilności miejskiej, niskoemisyjności i innych [Krajowa Polityka Miejska... 2014].

Zgodnie z przyjętymi założeniami zasadniczym zadaniem Narodowego Planu Rewitalizacji ma być zaktywizowanie jak największego grona obywateli oraz podmiotów do wspólnych działań w zakresie naprawy środowiska miejskiego oraz przejście do pełniejszego, kompleksowego rozumienia rewitalizacji (projekt definiuje pojęcie rewitalizacji). Jego zasadniczym celem ma być poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Stanowić ma on ponadto „szeroko rozumianą wykładnię dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych”. Wskazuje się w nim, że rewitalizacja powinna być elementem całościowej wizji rozwoju miasta. Zakłada się również wsparcie finansowe dla realizacji projektów rewitalizacyjnych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych na poziomie nie mniejszym niż 25 mld zł [Narodowy Plan Rewitalizacji... 2014].

Wyrazem zasadniczego charakteru rewitalizacji w procesach zrównoważonego rozwoju jest także podjęcie kroków w celu opracowania odrębnej ustawy poświęconej wyłącznie rewitalizacji. Założenia do projektu zakładają, że ustanawiać ma ona jasne ramy prawne do prowadzenia procesów rewitalizacji. Jednocześnie jednak podkreśla się, że ustawa nie będzie zawierać rozwiązań wprost zapewniających źródła finansowania tych procesów [Założenia ustawy o rewitalizacji... 2015].

4. Rozumienie rewitalizacji – problematyka definicyjnego ujęcia rewitalizacji a jej finansowanie

Propozycje konstrukcji prawnej pojęcia rewitalizacji na gruncie polskiej literatury przedmiotu mają swoje podłoże w badaniach oraz poglądach przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Warto niewątpliwie przytoczyć tę z nich, której zakres oddziaływania okazał się najsilniejszy. Mowa tu mianowicie o definicji wypracowanej w ramach projektu badawczego zamawianego „Rewitalizacja miast polskich jako sposób zachowania dziedzictwa materialnego i duchowego oraz czynnik zrównoważonego rozwoju”: „rewitalizacja to skoordynowany proces, prowadzony wspólnie przez władzę samorządową, społeczność lokalną i innych uczestników, będący elementem polityki rozwoju i mający na celu przeciwdziałanie degradacji

przestrzeni zurbanizowanej, zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych, poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej, poprawę środowiska zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa narodowego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju” [*Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach...* 2013].

Do tak sformułowanej definicji nawiązuje Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 9 czerwca 2010 r. w sprawie udzielenia pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych (DzU 2010, nr 117, poz. 787.). Paragraf 2 pkt 6 Rozporządzenia definiuje mianowicie rewitalizację jako kompleksowy, skoordynowany, wieloletni proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych prowadzony na obszarze zdegradowanym, inicjowany przez jednostkę samorządu terytorialnego w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności przez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju przy wykorzystaniu charakterystycznych uwarunkowań endogenicznych.

W obu ujęciach definicyjnych charakterystyczny pozostaje czasowy, lokalny oraz obszarowy i kompleksowy charakter rewitalizacji, jej rola interwencyjna względem obszarów zurbanizowanych dotkniętych kryzysem, jak również trwały charakter wyrażający się w dalszym rozwoju obszaru rewitalizowanego. Przytoczone definicje korespondują zatem bezpośrednio z ujęciem rewitalizacji w przytoczonych wyżej dokumentach europejskich i krajowych.

Na tak sformułowanych definicjach oparte zostały Regionalne Programy Operacyjne poszczególnych województw na okres programowania finansowego 2007–2013. Warto jednak nadmienić, że finansowaniu w ramach rewitalizacji w okresie programowania finansowego na lata 2007–2013 podlegały nie tylko obszary kwalifikowane według przytoczonych już definicji według ujęcia terytorialnego, lecz także pojedyncze obiekty, budynki. Nie wiązało się to jednak z samą definicją pojęcia rewitalizacji obecną w rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego, a z obecną tamże definicją pojęcia obszaru zdegradowanego. Tematyka ta, z uwagi na swoją rozległość, zostanie pogłębiona w odrębnym opracowaniu.

Propozycję definicji pojęcia rewitalizacji odnajdujemy obecnie w projekcie dokumentu strategicznego, jakim jest Krajowa Polityka Miejska, jak również w Narodowym Planie Rewitalizacji 2022. Zgodnie z przedstawionymi propozycjami przez rewitalizację rozumieć należy „wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego poprzez przedsięwzięcia integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki (całościowe), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji”. Celem działań rewitalizacyjnych jest zmiana strukturalna danego obszaru, polegająca nie tylko na poprawieniu jakości życia i walorów estetycznych, lecz przede wszystkim na przywróceniu aktywności gospodarczej i społecznej [Krajowa Polityka Miejska 2014; Narodowy Plan Rewitalizacji 2014].

Charakterystyczne pozostają zatem nadal:

- ujęcie terytorialne, tj. obszarowe, rewitalizacji, w zasadzie wykluczające objęcie nią jedynie pojedynczych, obiektowych inwestycji (obszarowy charakter),
- zintegrowanie działań społecznych, przestrzennych (urbanistycznych, środowiskowych) oraz gospodarczych (kompleksowy charakter),
- interwencyjny charakter z uwagi na kwalifikację obszaru jako kryzysowego,
- udział społeczności lokalnej, w tym społeczności objętej obszarem rewitalizowanym, w planowanych i podejmowanych działaniach (lokalny charakter),
- czasowy oraz planistyczny (programowy) charakter,
- trwałość podjętych działań, tj. dalszy rozwój rewitalizowanego obszaru.

Zauważyć należy, że w nowej perspektywie finansowej na lata 2014–2020, do czasu uchwalenia ustawy o rewitalizacji, kluczowe znaczenie dla finansowania realizacji projektów rewitalizacyjnych może mieć pojęcie rewitalizacji zawarte w przytoczonym wyżej rozporządzeniu. Ani strategiczne dla polityki miejskiej dokumenty, ani ustawa o rewitalizacji nie zostały bowiem do dnia dzisiejszego uchwalone. Stanowić może to zagrożenie dla właściwego kierowania środkami publicznymi wyłącznie na projekty kompleksowej, wielowymiarowej rewitalizacji obszarowej, któremu sprostać będą musiały poszczególne władze lokalne.

5. Podsumowanie

Wielowymiarowa, kompleksowa rewitalizacja w ujęciu obszarowym postrzegana jest jako kluczowy aspekt polityki zrównoważonego rozwoju miast i jej finansowania. To znaczenie rewitalizacji znajduje wyraz zarówno w dokumentach międzynarodowych, jak i w wielu dokumentach europejskich i krajowych. W deklaracji ONZ Przyszłość jakiej chcemy odnajdujemy rewitalizację pod pojęciem odnowy obszarów miejskich.

Zasadniczy charakter rewitalizacji znajduje także swoje ściśle merytoryczne (poza dokumentowe) uzasadnienie. Znaczenie to wyraża się zwłaszcza w:

1. wieloaspektowości i kompleksowości, tj. obejmowaniu inwestycji będących odpowiedzią na problemy o charakterze społecznym, gospodarczym i materialno-przestrzennym, w szczególności w zakresie demografii, wykluczenia społecznego, wizerunku miasta, zapobiegania zjawisku tzw. rozlewania się miasta, i innym,

2. konieczności zaangażowania znaczących własnych (publicznych i prywatnych) środków finansowych, przy wysokim poziomie wsparcia z funduszy Unii Europejskiej.

Jak można zauważyć na podstawie analizy przytoczonych dokumentów europejskich, w rewitalizacji istniejących i zdegradowanych obszarów miejskich (istniejącego kapitału miejskiego) upatruje się powodzenie realizacji europejskiej koncepcji zintegrowanego rozwoju miejskiego oraz samej strategii Europa 2020. Oczywiście takie postrzeganie rewitalizacji można uznać za nadmierne i dyskusyjne, niemniej nie można zaprzeczyć ogólnej jego słuszności w związku z przytoczonym wyżej, merytorycznym uzasadnieniem znaczenia rewitalizacji.

Polska wpisuje się w europejski trend zrównoważonego rozwoju miejskiego, pozostając jednocześnie ciągle państwem o znaczących potrzebach finansowych w tym obszarze. Analiza strategicznych dokumentów krajowych wskazuje jednoznacznie na kluczowe znaczenie rewitalizacji w zrównoważonym rozwoju miast, także z punktu widzenia przewidywanych preferencji finansowych w programach operacyjnych (lata 2014–2020). Podkreślić należy jednak, że dopiero prawne zdefiniowanie pojęcia rewitalizacji zapewni właściwe finansowanie procesów nią objętych. Jest ono ponadto niezbędne do prawidłowego budowania regulacji prawnych towarzyszących temu pojęciu oraz kształtowania relacji nimi objętych. Niedostatki regulacyjne stanowią zagrożenie dla właściwego kierowania strumieni pieniądza. Charakterystyczne pozostaje ponadto pominięcie finansowych aspektów rewitalizacji, w tym zasad finansowania, w każdym z przytoczonych ujęć definicyjnych.

Literatura

- Deklaracja Przyszłość jakiej chcemy, Rio de Janeiro, 20–22.06.2012, http://www.mos.gov.pl/g2/big/2012_12/927b84fcb58c51d3731bd08dc2ff700d.pdf.
- Deklaracja z Toledo, Toledo, 22.06.2010, https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/rozwoj_miast/rozwoj_miast_w_UE/Documents/Deklaracja_Toledo_PL_poprawione_final.pdf.
- Dokument Referencyjny z Toledo w sprawie zintegrowanej rewitalizacji obszarów miejskich i jej strategicznego potencjału w zakresie inteligentniejszego i bardziej zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich sprzyjającego włączeniu społecznemu w Europie, Toledo, 22.06.2010, https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/rozwoj_miast/rozwoj_miast_w_UE/Documents/Deklaracja_Toledo_PL_poprawione_final.pdf.
- Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich, Lipsk, 24–25.05.2007, http://www.mir.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Documents/Karta%20Lipska_PL_tlumaczenie_Komitetu_Regionow.pdf.
- Krajowa Polityka Miejska – projekt, 2014, wersja I, http://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/Documents/Krajowa_Polityka_Miejska_wersja_I_27032014.pdf.
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia, 20.10.2014, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/rozwoj_miast/Rewitalizacja/Documents/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf.
- Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014–2020. Umowa Partnerstwa, 21.05.2014, https://www.mir.gov.pl/aktualnosci/fundusze_europejskie/Documents/Umowa_Partnersstwa_21_05_2014.pdf.
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych, cz. I, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2013, http://rpo2020.lubuskie.pl/wp-content/uploads/2013/08/Ekspertyza_cz_1.pdf.
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 9 czerwca 2010 r. w sprawie udzielenia pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych, DzU 2010, nr 117, poz. 787.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, DzU 2006, nr 227, poz. 1658, z późn. zm.
- Założenia ustawy o rewitalizacji – projekt z dnia 2 lutego 2015, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/259882/259913/259914/dokument149476.pdf>.